

BANKA VE BANKA TÜRLERİ

Prof. Dr. Ahmet UĞUR
İnönü Üniversitesi İktisat Bölümü
2020/2021 Güz Dönemi

Banka

- Banka sözcüğünün İtalyanca “banco” kelimesinden türediği ve daha sonra sözcüğünün “Banca” olarak kullanıldığı varsayılmaktadır.
- Banka kavramıyla ilgili tanımlamalar yapılmıştır. Ancak, günümüzde bankalar o kadar çeşitli konularda faaliyet göstermektedir ki, bugünkü niteliklerini tam kapsayan bir tanım vermek zordur.
- Tasarruf sahiplerinden mevduat adı altında topladıkları fonları ihtiyaç duyan kişi ya da kuruluşlara kredi olarak kullandıran yani fon fazlası bulunan kişi ya da kuruluşlar ile fon ihtiyacı olan kişi ya da kuruluşlar arasında finansal aracılık işlevi gören kuruluşlar **banka** olarak tanımlanmaktadır.

Banka

- **Banka**, mevduat kabul eden bu mevduatı en verimli şekilde çeşitli kredi işlemlerinde kullanan veya faaliyetlerinin esas konusu düzenli bir şekilde kredi almak ya da kredi vermek olan ekonomik kuruluşlardır.
- **Banka**; para, kredi ve sermaye konularına giren her çeşit işlemleri yapan ve düzenleyen, özel veya kamusal kişilerle işletmelerin bu alandaki her türlü gereksinimlerini karşılama faaliyetlerini temel uğraş konusu olarak seçen bir ekonomik birimdir.

5411 Bankacılık Kanununa Göre Bankaların Faaliyetleri

- a) Mevduat kabulü
- b) Katılım fonu kabulü
- c) Nakdî, gayrinakdî her cins ve surette kredi verme işlemleri
- d) Nakdî ve kaydî ödeme ve fon transferi işlemleri, muhabir bankacılık veya çek hesaplarının kullanılması dahil her türlü ödeme ve tahsilat işlemleri
- e) Çek ve diğer kambiyo senetlerinin iştirası işlemleri
- f) Saklama hizmetleri
- g) Kredi kartları, banka kartları ve seyahat çekleri gibi ödeme vasıtalarının ihracı ve bunlarla ilgili faaliyetlerin yürütülmesi işlemleri
- h) Efektif dahil kambiyo işlemleri; para piyasası araçlarının alım ve satımı; kıymetli maden ve taşların alımı, satımı veya bunların emanete alınması işlemleri

Türkiye'de Banka Kuruluşu

- Türkiye'de bir banka kurabilmenin veya yurt dışında faaliyet gösteren bir bankanın Türkiye'de şube açmasının 5411 sayılı kanuna göre ilk koşulu Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumundan (BDDK) izin almasıdır.
- Bu izin için ilgili kanundaki maddelerin yerine getirilmesi ve Kurul'daki en az 5 üyenin oyu gerekmektedir (BDDK Kurulu 7 üyelidir).

Türkiye’de Banka Kuruluşu

- Kuruluş izni alan bankaların, Kuruldan ayrıca faaliyet izni alması şarttır.
- Kuruluş izninin verildiği tarihten itibaren 9 ay içerisinde faaliyet izni için başvurulmaması durumunda, Kurulun en az 5 üyesinin aynı yöndeki oyuyla alınan kararlar kuruluş izni iptal edilir.
- Bir bankanın, faaliyet izninin gerçeğe aykırı beyanlarla alınmış olması veya faaliyet izninin alınmasından itibaren 6 ay içinde faaliyete geçilmemesi ya da bir yıl içinde kesintisiz 6 ay süre ile faaliyette bulunulmamış olması hâlinde faaliyet izni iptal edilir.

Kurulacak Bankada Aranacak Şartlar

- Anonim şekilde kurulması
- Hisse senetlerinin nakit karşılığı çıkarılması ve tamamının nama yazılı olması
- Yönetim kurulu üyelerinin gerekli deneyime haiz olmaları
- Kurucularının 5411 sayılı kanunda belirtilen şartlara haiz olması
- Şeffaf bir organizasyon yapısına sahip olunması
- Nakden ve her türlü muvazaadan arındırılmış olarak ödenmiş sermayesinin en az **30 milyon Türk Lirası** olması gerekmektedir.

Yurt Dışında Kurulmuş Bir Bankanın Türkiye'de İlk Şubesini Açması

- En az 30 milyon TL sermaye getirme
- Merkezinin bulunduğu ülkede herhangi bir yasağa tabi olmaması
- Merkezinin bulunduğu ülkedeki ilgili kuruluşun olumsuz görüş bildirmemesi
- 3 yıllık planının kurula sunulması
- Dahil olduğu grubun ortaklık yapısının şeffaf ve açık olması

Banka Türleri

- Günümüzde geniş bir yelpazede faaliyet gösteren bankaları kesin çizgilerle birbirinden ayırmak mümkün olmamakla birlikte, değişik şekillerde sınıflandırılabilir.
- Yasal niteliklerine göre
- Mülkiyet yapılarına göre
- Fon kabul şekline göre
- Şube sayılarına göre
- Örgütlenme alanlarına göre
- Faaliyet konularına göre
- Ekonomik faaliyetlerine göre

Yasal Niteliklerine Göre Bankalar

- **Şahıs Şirketi Şeklindeki Bankalar:** Günümüz ekonomilerinde örneği olmamakla birlikte, özellikle XIX. Yüzyıl Avrupasında zengin ailelerin kurdukları bankalardır.
- Bankacılığın, ekonomi ve toplumsal yapıdaki önemi arttıkça, şahısların banka kurması önlenerek, bazı özel hükümler getirilmiştir.
- **Sermaye Şirketi Şeklindeki Bankalar:** Günümüzde, çağımızın modern bankalarının hemen hepsi sermaye şirketleri (anonim, limited ve paylara bölünmüş komandit) şeklinde kurulmaktadır.
- **Özel Yasalarla Kurulan Bankalar:** Özel bir yasayla kurulan ve kuruluşuna esas olan amaca yönelik faaliyetlerde bulunan bankalardır.
- Ziraat bankası tarımı, Halkbank küçük esnaf ve sanatkarı, Emlak bankası konut yapımını, Eximbank ihracatı desteklemek için özel yasayla kurulmuşlardır.
- Bu bankaların bir kısmı özel amaçlarının yanı sıra her türlü bankacılık hizmetini toplumun tüm kesitlerine sunan ticaret bankaları olarak faaliyet göstermektedir.

Mülkiyetlerine Göre Bankalar

- **Kamu Sermayeli Bankalar:** Sermayesinin % 50'sinden fazlası hükümetlere ya da hükümetlere ait kuruluşlara ait olan ve yönetim ve denetimi bu kuruluşların temsilcileri ya da hükümetlerin görevlendirdiği kişiler tarafından kontrol edilen bankalar kamu sermayeli banka olarak adlandırılmaktadır.
- Ziraat bankası, Halk bankası, İller bankası.
- **Özel Sermayeli Bankalar:** Sermayesinin % 50'sinden fazlası bankanın merkezinin bulunduğu ülkede yerleşik gerçek veya tüzel kişilere ait olan ve yönetim ve denetimi bu kişiler ya da temsilcileri tarafından kontrol edilen bankalar özel sermayeli banka olarak adlandırılmaktadır.
- Bir tanıma göre ise özel sermayeli bankalar; sermayesinde kamu payı bulunmayan, özel kişi ve kuruluşların sahip olduğu bankalardır.

Mülkiyetlerine Göre Bankalar

- **Yabancı Sermayeli Bankalar:** Sermayesinin % 50'sinden fazlası kurulu olunan ülke dışındaki yerleşik gerçek veya tüzel kişilere ait olan ve yönetim ve denetimi bu kişiler ya da temsilcileri tarafından kontrol edilen bankalar yabancı sermayeli banka olarak adlandırılmaktadır.
- Yabancı bankalar, merkezleri başka ülkelerde bulunan esas işletmenin dışarıdaki bir şubesi olabildiği gibi, doğrudan yabancı sermayeyle o ülkede kurulmuş da olabilir.
- Her yabancı sermayeli banka uluslararası banka olarak düşünülemez, çünkü bankanın yerel banka olarak faaliyet göstermesi mümkündür.
- HSBC, Citibank vb.
- **Karma Sermayeli Bankalar:** Sermayeleri belirli oranlarda kamu kuruluşlarıyla, özel ya da yabancı kuruluş ve kişiler arasında paylaşılan bankalardır.

Fon Kabul Şekline Göre Bankalar

- Fon toplama faaliyeti doğrudan ya da dolaylı olarak gerçekleştirilebilmektedir.
- **Dolaylı Fon Toplamaya Yetkili Bankalar:** Bankaların finansal aracılık işlevini yerine getirmede ihtiyaç duyacakları fonları mevduat ve benzeri adlar ile doğrudan tasarruf sahiplerinden temin etmelerine izin verilmediği durumlar ile de karşılaşılabilir.
- Böyle durumlarda, bankaların tahvil, bono ve benzeri sermaye piyasası aracı ihraç etmek suretiyle fon toplayabilmelerine izin verilmektedir.
- Bu nedenle, dolaylı bir fon toplama yetkisi söz konusudur.

Fon Kabul Şekline Göre Bankalar

- **Doğrudan Fon Toplamaya Yetkili Bankalar:** Fon fazlası olanlardan mevduat ve benzeri adlar altında para kabul edebilme imkânı doğrudan fon toplama faaliyetini oluşturmaktadır.
- Zira böyle bir izine sahip olunması halinde herhangi bir aracı olmaksızın doğrudan tasarruf sahipleri ile vade ve faiz gibi konularda pazarlık edebilme ve mutabık kalma durumunda fon kabul edebilme serbestiyeti söz konusu olmaktadır.
- Doğrudan fon toplamaya yetkili bankalar; **mevduat bankaları ve katılım bankalarıdır.**

Fon Kabul Şekline Göre Bankalar

- **Mevduat Bankaları:** Bankaların temel fonksiyonu, fon fazlası olanlardan sağladığı parayı, fon açığı olanlara kredi olarak kullandırmaktır.
- Bu faaliyetin yerine getirilebilmesi için bankaların mevduat toplama yetkisine sahip olmaları gerekir.
- Söz konusu yetkiye sahip olan bankalar mevduat bankası olarak değerlendirilmektedir.
- Mevduat toplama yetkisine sahip bankalar çoğunlukla “**ticari banka**” şeklinde de adlandırılmaktadır.

Fon Kabul Şekline Göre Bankalar

- **Katılım Bankaları**
- Bakanlar Kurulu'nun 16.12.1983 gün ve 83 / 7506 sayılı Kararı ile “**Özel Finans Kurumları**” adı altında faaliyet göstermeye başlamışlardır.
- Bu kurumların ismi, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu ile “**Katılım Bankaları**” şeklinde değiştirilmiştir.
- Katılım bankacılığı alanında faaliyete başlayan ilk kuruluş 1985 yılında kurulan Albaraka Türk'tür.
- Günümüzde Türkiye'de katılım bankacılığı sistemi ile faaliyet gösteren finans kurumları; Albaraka Türk, Kuveyt Türk, Türkiye Finans, Ziraat Katılım ve Vakıf Katılım'dır.

Katılım Bankaları

- 4389 Sayılı Bankalar Yasası'nda “Mevduat toplama yetkisi bulunmayan ancak, özel cari hesaplar ve kar zarara katılma hakkı veren hesaplar yoluyla fon toplayan, ekonomik faaliyetleri ekipman veya emtia temini veya kiralanması veya ortak yatırımlar yoluyla finanse eden kurumlardır ” şeklinde tanımlanmıştır.
- Katılım bankaları, bankacılık hizmetlerinin yanı sıra, aynı zamanda, müşterilerine faizsiz alternatifler sunan ve topladıkları fonları “kar/zarar ortaklığı” prensibiyle, ticari ve sınaî faaliyetlerin finansmanında kullandırmayı prensip edinen kurumlardır.
- Mevduat bankaları faizle fon (mevduat) toplamakta ve faiz karşılığında ödünç para vermektedir.
- Halbuki katılım bankaları kâr ve zarara katılma yöntemiyle ortaklık esasına göre fon toplamakta, ticaret, ortaklık, kiralama vb. esasına göre fon kullandırmaktadır.

Katılım Bankaları

- İki tür hesaba fon toplanır. Bunlar:
- a)Cari Hesaplar,
- b)Katılma Hesapları'dır.
- **Özel cari hesap**, katılım bankalarında açılabilen ve istenildiğinde kısmen veya tamamen her an geri çekilebilme özelliği taşıyan ve karşılığında hesap sahibine herhangi bir getiri ödenmeyen fonların oluşturduğu hesaplar şeklinde tanımlanmıştır.
- **Katılım hesabı** ise bireylere ait tasarrufların; piyasa şartları içerisinde reel sektörde meydana gelen kar oranı ile belirli bir sürede kullandırılması koşuluyla, kar veya zarara katılması şeklinde katılım bankalarına yatırıldığı hesap şeklidir.

Katılım Bankaları

- **Murabaha**, katılım bankası ile fon kullanıcısı arasında yapılacak sözleşme dâhilinde, ihtiyaç duyulan her türlü gayrimenkul, emtia ve hizmet bedelinin fon kullanıcısı adına satıcıya ödenmesi ve bunun karşılığında fon kullanan gerçek ya da tüzel kişinin borçlandırılması işlemidir.
- Kredi kullananlar önceden belirlenmiş kar payı ve vade üzerinden borçlandırılır.
- Borç, önceden yapılandırılmış bir ödeme takvimine göre ödenir.

Katılım Bankaları

- **Mudârabâ**, bir tarafın sermaye koyması, diğer tarafın işletmeyi üstlenmesiyle kurulan kâr paylaşımı esasına dayalı ortaklığı ifade eder.
- Bu ortaklıkta taraflardan biri sermaye, diğeri emeğini ortaya koymakta tarafların payına düşecek kar yüzdesi sözleşme yapılması sırasında önceden tayin edilmektedir.
- **Muşâraka**, iki veya daha fazla şahsın belirli bir miktar sermaye koyarak, birlikte iş yapmak ve meydana gelecek kâr veya zararı paylaşmak üzere kurdukları ortaklığa denir.
- Mudarabada bir yanda işe karışmayan pasif bir sermayedar, diğer yandan emeğini ortaya koyan aktif bir müteşebbis olduğu halde, müşarakada hem sermaye, hem de emeğin aktif olarak ortaya konduğu tam bir ortaklıktır.

Şube Sayılarına Göre Bankalar

- **Tek Şubeli Bankalar:** Bu tip bankacılıkta, banka hizmetleri tek bir merkezden yürütülmektedir. Bankanın ikinci bir şubesi yoktur.
- Özellikle ABD'de tek şubeli bankacılık yaygındır.
- **Çok Şubeli Bankalar:** Bu tip bankacılıkta ise, genel merkeze bağlı, ülke geneline yayılmış çok sayıda banka şubeleri ile bankalar faaliyet göstermektedir.
- Avrupa ülkelerinde, ABD'nin aksine çok şubeli bankacılık hâkimdir.
- Ülkemizde de Avrupa'daki yapıya benzer şekilde çok şubeli bankacılık yapılmaktadır.

Örgütlenme Alanlarına Göre Bankalar

- **Yerel (Mahalli) Bankalar:** Sadece bir il veya ilçe merkezinde faaliyet gösteren bankalardır.
- Bu bankaların tek şubeli olması şart değildir.
- Aynı yörede birden fazla şubeyle faaliyet gösterebilir.
- **Bölgesel Bankalar:** Bu bankalar, faaliyetlerini, bir ülkenin belirli bir coğrafyasında yürüten bankalardır.
- Özellikle, yüzölçümü büyük ülkelerde, bölgesel bankaların önemi artmaktadır.
- Bir ekonomi politikası olarak, belirli bölgelerin geliştirilmesinin amaçlanması, bölgesel bankaların kurulmasına sebep olabilmektedir.
- **Ulusal Bankalar:** En yaygın banka türüdür. Bu tip bankalar, tüm ülke genelinde faaliyet gösterirler.
- Genellikle çok şubelidirler.

Örgütlenme Alanlarına Göre Bankalar

- **Uluslararası Bankalar:** Birden fazla ülkede faaliyet gösteren bankacılık türüdür.
- Merkezlerinin bulunduğu ülke dışında temsilcilik, şube, iştirak ya da bağlı ortaklık gibi bir örgütlenmesi olan, bu türden örgütlenmelerin bulunduğu ülkede yerleşik gerçek ve tüzel kişilere de hizmet sunan, merkezinin bulunduğu ülkenin düzenlemelerinin yanı sıra temsilcilik, şube, iştirak ya da bağlı ortaklığın bulunduğu ülkenin düzenlemelerine de tabi olarak faaliyet gösteren bankalar uluslararası banka olarak adlandırılmaktadır.

Örgütlenme Alanlarına Göre Bankalar

- **Kıyı Bankaları (Off-Shore Bankalar):**Faaliyetleri kurulu olunan ülke harici ile sınırlı tutulan, kurulu olunan ülkede yerleşik gerçek veya tüzel kişilerden mevduat veya bir başka şekilde fon kabul etme yetkisine sahip olmayan ve bu ülkede uygulanan ekonomik ve mali mevzuata tabi tutulmayan bankalar **kıyı bankası** olarak adlandırılmaktadır.
- Kıyı bankası, mevduat sahibinin yerleşik olduğu ülke dışında bir yerde kurulu olan bankadır.
- Bu tür yerlerde kurulu bankaların diğer bankalara kıyasla yürüttüğü avantajlı işlemlere de **kıyı bankacılığı** deniyor.

Kıyı Bankaları

- Bu tür bankaların kurulduğu yerler genellikle vergi yükünün çok düşük, bürokratik işlemlerin en düşük düzeyde olduğu ve denetimin ya olmadığı ya da oldukça zayıf kaldığı yerlerdir.
- Bu yerlerde yargısal denetim de düşük profillidir.
- Kıyı bankalarının çoğu, mevduat hesabı açmak, kredi vermek, yabancı para üzerine işlem yapmak, fon yönetimi vermek, kredi kartı ve banka kartı vermek, fon transferlerini yapmak gibi bankaların sağladığı bütün olanakları müşterilerine sağlarlar.

Kıyı Bankaları

- Kıyı bankalarını diğer bankalardan ayıran özelliklerden başlıcaları şunlardır:
 - Kıyı bankaları bulundukları ülkede geçerli olan para birimi dışındaki bir para birimi ile işlem yapar.
 - Kıyı bankaları şart olmasa da esasen yerleşik olmayan kişiler ve kurumlarla işlem yapar.
 - Kıyı bankaları genellikle yurtiçi finans piyasasının tabi olduğu yasaların, sınırlamaların ve kontrollerin çoğundan muaftır.
 - Offshore hesaplar, kanuni karşılık ve vergiye tabi olmadığından yüksek faiz getirisi sağlarlar. Ancak, tasarruf mevduatının bütün niteliklerini taşımalarına rağmen, yurt dışında kurulu bir bankadaki mevduat özelliğinden dolayı mevduat güvencesi dışında kalırlar.
 - Birçok kıyı bankacılığı merkezinde çok sıkı biçimde sır saklama ilkesi uygulanmaktadır.

Kıyı Bankaları

- Kıyı bankacılığı, vergi avantajları, denetim muaflıkları ve bunların sonucunda daha yüksek faiz kazancı sağlamanın yanı sıra bazı hallerde karapara için de bir çeşit sığınma imkânı sağlar.
- Haksız, kanunsuz yollarla elde edilmiş ya da haklı elde edilse bile vergisi ödenmemiş olan gelirler kıyı bankalarına yollanarak oralarda gözlerden ve denetimden uzak tutulur.
- Kıyı bankacılığında en bilinen merkezler şunlardır: Bahama adaları, Panama, Bermuda, Liechtenstein, Cayman adaları, Bahreyn, Andorra, Guernsey, Isle of Man, İngiliz Virgin adaları.
- Bu en bilinenler dışında daha birçok kıyı bankacılığı merkezi vardır.

Faaliyet Konularına (Müşterinin Niteliğine) Göre Bankalar

- **Tek Amaçlı Bankalar (Uzman Bankalar): Toptancı bankalar** olarak da nitelendirilebilecek bu bankalar az sayıda şubeye sahip olmaları nedeniyle, çalışmalarını büyük ölçüde belli finansal merkezlerde sürdürmektedir.
- Toptancı bankalar, genel bir ifadeyle müşterilerinden gelen büyük tutarlı kredi taleplerini karşılamak üzere;
- Başka firmalardan ve uluslararası para ve sermaye piyasalarından büyük tutarlı fon sağlayan,
- Çok geniş bir iş alanına sahip olan,
- Müşterileriyle çok yakın ilişki içinde olan,
- Hızlı karar alıp uygulayabilen,
- Az sayıda şube ve uzmanla çalışan bankacılık biçimidir.
- Türkiye Kalkınma Bankası gibi.

Faaliyet Konularına Göre Bankalar

- **Çok Amaçlı Bankalar (Perakendeci Bankalar):** Bu bankalar, genellikle her türlü bankacılık hizmetlerini görebilecek bir yapıda örgütlenirler.
- Bu bankalar çoğunlukla küçük tasarruf sahiplerinden vadeli ve vadesiz mevduat temin etme, çek tahsilatı, tüketici kredisi, ihtiyaç kredisi, konut kredisi, kredi kartı gibi bireysel kredi ürünlerinin pazarlanması, akreditif, kambiyo işlemleri, havale, portföy yönetimi, müşteriler adına menkul kıymet alım satımı gibi çok geniş bir yelpazeye yayılı küçük hacimli standart işlemler yapmaktadır.
- Hedef müşteri kitlesinin ortak özelliği dikkate alınarak perakende bankalar için **bireysel banka** adlandırması da yapılabilmektedir.
- Perakende bankacılık uygulamaları çok sayıda bireysel müşteriyi muhatap aldığı için müşteriler ile yüz yüze iletişim kurmayı dolayısıyla da yaygın bir şube ağına ve güçlü bir bilgi işlem sistemine sahip olmayı gerektirir.
- Bu nedenle, perakende bankacılık faaliyetleri **şube bankacılığı** şeklinde de adlandırılmaktadır.

Faaliyet Konularına Göre Bankalar

- **Evrensel Banka:** Müşteri kitlesi bireysel ve kurumsal olmak üzere çok sayıda ve yaygınlıkta olan ve tüm bankacılık hizmetlerini sunan bankalar evrensel banka olarak adlandırılmaktadır.
- Evrensel bankaların özelliği mevduat (ticaret) bankalarının sunduğu hizmetlerin yanı sıra yatırım bankacılığına özgü sermaye piyasası hizmetlerini de sunabilmeleridir.
- Ancak, evrensel banka modelleri ülkelerin uygulamalarına göre değişebilmektedir.

Ekonomik Faaliyetlerine Göre Bankalar

- **Tarım Bankaları:** Tarım kesiminin desteklenmesi, kendine özgü sorunlarına çözüm bulunması, tarımsal yapıya uygun finansman kurumlarının oluşturulması amacıyla kurulmuştur.
- Tarım bankaları, genellikle kamu tarafından, özel yasalarla kurulan ve bu kesimin kaynak gereksinimini karşılamayı, tarımsal faaliyetlerle ilgili teknik ve ekonomik bilgi düzeyini geliştirmeyi amaçlayan bankalardır.
- **Maden Bankaları:** Maden bankaları, bir ülkedeki doğal kaynakların araştırılması, işletilmesi ve ulusal gelire katkısının yükseltilmesi için gerekli finansal kaynakları sağlamak ya da bizzat bu kaynakları işletmek için kurulan bankalardır.
- Bu bankaların genellikle gelişmiş ülkelerde özel teşebbüs tarafından, gelişmekte olan ülkelerde devlet eliyle ve özel yasalarla kurulduğu görülmektedir.
- **Halk Bankaları:** Halk bankaları, küçük esnaf ve zanaatkârların mesleki kredi ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulmuş özel yapılı bankalardır.

Ekonomik Faaliyetlerine Göre Bankalar

- **İpotek ve Emlak Bankaları:** İpotek bankaları, taşınmaz malların ipoteği karşılığında, genellikle orta ve uzun vadeli kredi veren bankalar olarak tanımlanabilir.
- Emlak bankaları, genellikle ipotek bankalarının özellikle konut ve her türlü yapı işlerinde uzmanlaşan grubuna verilen bir isim olmaktadır.
- Faaliyetlerinde büyük ölçekli sermaye gerektiğinden Emlak bankaları genellikle devlet eliyle ya da önemli ölçüde devlet desteğiyle ve özel yasalarla kurulduğu görülmektedir.

Ekonomik Faaliyetlerine GÖre Bankalar

- **İthalat-İhracat Bankaları:** İhracat-ithalat bankaları ülkelerin kendi ihracatlarını geliştirmek, ihraç mallarına yeni pazarlar kazandırmak, ihracatçıların uluslararası ticaretten daha fazla pay almalarını sağlamak ve ihracata yönelik mal ve hizmetlerin üretim ve satışını desteklemek amacıyla ihracatçılara ya da ihracata yönelik üretim yapan ithalatçılara, yurtdışında yatırım yapan veya müteahhitlik hizmeti sunan firmalara orta ve uzun vadeli nakdi kredi veya gayrinakdi kredi kullandırmakta, ihracatçıların alacaklarını tahsil edememe riskine karşı sigorta etmekte, müşterileri ile döviz kuru riskinden koruyucu işlemler yapmaktadırlar.
- Bu bankalar herhangi bir şekil ve surette mevduat kabul etme yetkisine sahip değildir.
- Ülkemizdeki örneği ise T. İhracat Kredi Bankası A.Ş. (Eximbank)'dir.

Ekonomik Faaliyetlerine Göre Bankalar

- **Kalkınma Bankaları:** Kalkınma bankaları, gelişmekte olan ülkelerde sermaye yetersizliği içindeki firmalara veya büyük endüstriyel firmaların yapacağı yeni yatırımlara kaynak ve teknik yardım sağlayarak endüstriyel gelişmeyi hızlandırmak amacını güden finansal kuruluşlardır.
- Bazı ülkelerde de kalkınma bankalarının sanayi bankası olarak da adlandırıldığı görülmektedir.
- Mevduat kabul edebilme yetkisine sahip olmadıkları için kullandıracakları orta ve uzun vadeli kredilerin finansmanını uluslararası finansal kuruluşlardan, hükümet fonlarından borçlanarak ve tahvil ihraç ederek karşılamaktadırlar.
- Kalkınma bankaları bir girişime ortak olarak ya da borç vererek ya da bu ikisinin karışımı şeklinde fon temin edebilir.
- Bazı durumlarda da doğrudan hisse senedi olarak yatırıma iştirak etmekte sonra da aldıkları hisse senetlerini satmaktadırlar.

Ekonomik Faaliyetlerine Göre Bankalar

- Temel kuruluş amacı, girişimcilere uzun vadeli fon aktarmak olan kalkınma bankalarının işlevlerini şu noktalar etrafında toplamak mümkündür:
 - a) Sanayi Sektörüne Orta ve Uzun Vadeli Kredi Sağlamak
 - b) Yurt İçi Kaynakları Harekete Geçirerek Sanayi Sektörünü Yönlendirmek
 - c) Sermaye Piyasasının Gelişmesine Katkıda Bulunmak
 - d) Girişimcilere Proje Düzeyinde Teknik Yardımda Bulunmak
 - e) Yeni Yatırım Alanlarında Öncülük Yapmak
 - f) Uygun Yatırım Olanak ve Alanları Konusunda İnceleme ve Araştırmalar Yapmak
 - g) Kalkınma Planlarının Uygulanmasını Kolaylaştırmak Ve Saptanan Plan Hedeflerinin Gerçekleşmesine Katkıda Bulunmak
 - h) Dış Ülkelerden Ve Uluslar Arası Finansman Kurumlarından Sağlanacak Döviz Ve Teknik Yardımı Sanayi Sektörüne Yöneltmek
 - j) Yerli Ve Yabancı Yatırımcılara Ortak Bulmada Yardımcı Olmak
 - k) Ekonomide Yeni Fikirlerin Kabul Edilmesini Desteklemek

Ekonomik Faaliyetlerine Göre Bankalar

- **Yatırım Bankaları:** Yatırım bankaları, sermaye piyasasında faaliyet göstermek, sermaye piyasası araçları kullanılarak sağlanan kaynaklarla yatırım yapmak, işletmelerin etkin bir yönetime ve sağlıklı bir mali yapıya kavuşmaları amacıyla devir ve birleşme konuları dahil danışmanlık hizmetleri vermek, mevduat kabulü hariç tüm bankacılık hizmetlerini yapmak üzere kurulurlar.
- Yatırım bankaları, genellikle mevduat kabul etmeyen, ticari bankacılık yapmayan ve kalkınma bankacılığı fonksiyonunun dışında kalan alanlarda faaliyet gösteren mali kurumlar şeklinde de tanımlayabiliriz.
- Yatırım bankaları, sermaye piyasasından uzun vadeli fon sağlamak amacıyla olan işletmelerle, tasarruflarını söz konusu menkul kıymetlere yatırarak değerlendirmek isteyen gerçek ve tüzel kişiler arasında aracılık yapmaktadırlar.

Ekonomik Faaliyetlerine Göre Bankalar

- Yatırım Bankalarının başlıca fonksiyonları aşağıda verilmiştir:
- **Fon Sağlama:** Yatırım bankaları, hisse senedi ve tahvil çıkarmak yolu ile sermaye piyasasından uzun vadeli fon sağlamak amacıyla olan işletmelerle, tasarruflarını söz konusu menkul kıymetlere yatırarak değerlendirmek isteyen gerçek ve tüzel kişiler arasında aracılık yapmaktadırlar.
- **Yüklenimcilik (Underwriting):** Yüklenimcilik, yatırım bankasının, şirketin finansman ihtiyacını karşılamak üzere çıkaracağı menkul kıymetleri belirlenen fiyat üzerinden satma yükümlülüğü altına girmesidir.

Ekonomik Faaliyetlerine Göre Bankalar

- **Konsorsiyum (Syndication):** Genellikle büyük firmaların fon talebinin, dolayısıyla menkul kıymet ihracının büyüklüğü karşısında yatırım bankaları işbirliğine giderek bir satın alma grubu, “**konsorsiyum**” oluşturmaktadır.
- **Danışmanlık Hizmetleri**
- **Muhtelif Destekleyici Hizmetler:** Yatırım bankaları firmalar adına finansal kiralama görüşmeleri yapmak, proje hazırlama, denizaşırı finansmanı, nakit yönetimi, yatırım kârlılığının arttırılması gibi spesifik konularda da danışmanlık hizmetleri verebilmektedir.

Türkiye’de Banka Verileri (Ekim 2020)

Banka ve Türü	Banka Sayısı	Yurtiçi Şube Sayısı	Yurtdışı Şube Sayısı
Mevduat Bankaları	34	9936	71
Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaları	3	3674	33
Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	9	3665	28
Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna Devredilen Bankalar	1	1	0
Yabancı Sermayeli Bankalar	21	2596	10
Türkiye ’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Bankalar	16	2589	10
Türkiye ’de Şube Açan Yabancı Sermayeli Bankalar	5	7	0
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	14	62	0
Kamusal Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	3	40	0
Özel Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	7	18	0
Yabancı Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	4	4	0

Türkiye’de Banka Verileri (Ekim 2020)

Sıra	Banka ve Türü
	Mevduat Bankaları
	Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaları
1	Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.
2	Türkiye Halk Bankası A.Ş.
3	Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.
	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları
1	Adabank A.Ş.
2	Akbank T.A.Ş.
3	Anadolubank A.Ş.
4	Fibabanka A.Ş.
5	Şekerbank T.A.Ş.
6	Turkish Bank A.Ş.
7	Türk Ekonomi Bankası A.Ş.
8	Türkiye İş Bankası A.Ş.
9	Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.
	Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna Devredilen Bankalar
1	Birleşik Fon Bankası A.Ş.
	Yabancı Sermayeli Bankalar
	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Bankalar
1	Alternatifbank A.Ş.
2	Arap Türk Bankası A.Ş.
3	Bank of China Turkey A.Ş.
4	Burgan Bank A.Ş.
5	Citibank A.Ş.
6	Denizbank A.Ş.
7	Deutsche Bank A.Ş.
8	HSBC Bank A.Ş.
9	ICBC Turkey Bank A.Ş.
10	ING Bank A.Ş.
11	MUFG Bank Turkey A.Ş.
12	Odea Bank A.Ş.
13	QNB Finansbank A.Ş.
14	Rabobank A.Ş.
15	Turkland Bank A.Ş.
16	Türkiye Garanti Bankası A.Ş.
	Türkiye’de Şube Açan Yabancı Sermayeli Bankalar
1	Bank Mellat
2	Habib Bank Limited
3	Intesa Sanpaolo S.p.A.
4	JPMorgan Chase Bank N.A.
5	Société Générale (SA)

Türkiye’de Banka Verileri (Ekim 2020)

	Kalkınma ve Yatırım Bankaları
	Kamusal Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları
1	İller Bankası A.Ş.
2	Türk Eximbank
3	Türkiye Kalkınma ve Yatırım Bankası A.Ş.
	Özel Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları
1	Aktif Yatırım Bankası A.Ş.
2	Diler Yatırım Bankası A.Ş.
3	Golden Global Yatırım Bankası A.Ş.
4	GSD Yatırım Bankası A.Ş.
5	İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş.
6	Nurol Yatırım Bankası A.Ş.
7	Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş.
	Yabancı Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları
1	BankPozitif Kredi ve Kalkınma Bankası A.Ş.
2	Merrill Lynch Yatırım Bank A.Ş.
3	Pasha Yatırım Bankası A.Ş.
4	Standard Chartered Yatırım Bankası Türk A.Ş.